

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 25 Mars 1880, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om förändrade föreskrifter rörande upp- och afskrifnings- samt folioräkningar i Riksbanken.

Banko-Utskottet har fått till sig hänvisad en af Herr *A. O. Wallenberg* inom Riksdagens Första Kammare väckt motion, N:o 36, hvari föreslås:

1:o att Riksbanken icke må gifva ränta å på upp- och afskrifning insatta medel;

2:o att Riksbanken icke må taga folioavgift af dem, som önska hos Riksbanken öppna folioräkning, och

3:o att det skall stå en hvar fritt att hos Riksbanken öppna sådan räkning.

Vid fullgörande af sitt åliggande att i anledning af sagda remiss öfver nyss berörda motion afgifva utlåtande får Utskottet till en början erinra derom, att redan uti bankordningen af år 1668 bland föremålen för Riksbankens verksamhet upptages skyldighet för banken att upplåna fruktlöst liggande kapital. I hvad mån Riksbanken fullgjort detta åliggande under tiden för sin tillvaro, torde icke nu vara föremål för närmare undersökning. Det bör vara tillfyllest att i berörda hänseende här upplysa, att, sedan banken genom reserverande vid 1840—1841 och 1844—1845 årens riksdagar af influten behållen vinst bildat egna förlagskapital för bedrifvande af handels- och näringsdiskonternas rörelse, vid sistnämnda riksdag det stadgande från reglementet uteslöts, hvarigenom banken be-

rättigades att af allmänheten upplåna medel, samt att förslag om rätt till dylik upplåning sedermera icke ifrågakom förrän vid 1853—1854 årens riksdag, då beslut fattades och bestämmelse i bankoreglementet infördes, hvarigenom åt enskilde lemnades rättighet att i Riksbanken på s. k. upp- och afskrifningsräkning insätta vid anfordran återbetalbara penningar mot godtgörelse af viss lägre ränta för den tid banken innehaft desamma. Härmed afsågs dels att bereda tillfälle att i Riksbanken, likasom förut i de enskilda bankerna, kunna göra äfven mindre kapital fruktbarande under den kortare tid desamma ofta måste hvila i och för förutsedda liqvider samt att uppmuntra till sparsamhet och ett derigenom stigande välstånd, som räntetillväxten i sin mån medbringar, dels ock att för banken öppna utväg till en mera utsträckt lånerörelse i produktionens och varuomsättningens tjenst. I ännu högre grad afsågs befrämjandet af dessa syftemål genom bestämmelserna i 1858 års bankoreglemente om rättighet att mot högre ränta än som vid upp- och afskrifning kunde meddelas i Riksbanken på deposit- eller, såsom den numera kallas, depositionsräkning insätta penningar att återbetalas antingen å bestäm'd dag efter insättningen eller efter viss, på förhand bestäm'd uppsägning.

Motionärens i första punkten här ofvan framställda förslag afser icke direkt att motverka insättning i Riksbanken af medel på upp- och afskrifning, men leder medelbarligen derhän genom det ifrågaställda förbudet att å medel, som på samma räkning komma att emottagas, lemna ränta. Till stöd för detta sitt förslag har motionären hufvudsakligen anført, att erläggande af ränta å medel, insatta på upp- och afskrifning, icke kan bereda en statsbank, som tillika är den största sedelutgifvande banken, någon fördel, utan blott verka dertill, att Riksbanken får betala ränta å sina egna sedlar, under det att derigenom de andra bankerna ådragas onödig tunga genom ökade ränteutgifter, att den allmänna räntefoten i landet uppdrifves och slutligen, att för den allmänna rörelsen stor fara vållas deraf, att allt för betydande belopp samlas i bankerna på räkningar, hvilka skola vid anfordran honoreras.

Utskottet skulle möjligen i likhet med motionären anse rättigheten för Riksbanken att å medel, insatta på upp- och afskrifningsräkning, lemna ränta, kunna borttagas och denna rörelsegren kunna uteslutande öfverlemnas åt de enskilda penningeinrättningarna i riket, derest Riksbanken vore i tillfälle och jemväl berättigad att fungera såsom den enda sedelutgifvande banken i riket.

Då emellertid så icke är förhållandet, utan Riksbanken för närvarande är hänvisad att med de enskilda bankerna arbeta under hufvudsakligen enahanda villkor och således måste anses hafva samma intresse

i och fördel af att mot ränta emottaga penningar å upp- och afskrifning som dessa;

då genom det ifrågakommande förbudet för Riksbanken att å upp- och afskrifningsmedlen erlägga ränta insättning af dylika medel i Riksbanken naturligen komme att under vanliga förhållanden i väsentlig mån minskas, om icke helt och hållet upphöra, samt i följd deraf bankens förmåga att understödja affärsverksamheten och att uppträda såsom medlare mellan dem, som för sina näringar och företag behöfva penningeförsträckningar på kortare tid och dem som kunna vara benägna att dertill lemna sina besparingar, utan att likväl för bestämd tid fränsäga sig rättigheten att äfven sjelfve af dem draga nytta, skulle inskränkas och förminskas;

då medel på upp- och afskrifningsräkning icke böra af Riksbanken emottagas med mindre de kunna genom utlåning fruktbargöras eller på annat sätt till nytta för banken användas;

då Riksbanken enligt nu gällande föreskrifter har i sin makt att reglera insättningarna å upp- och afskrifningsräkning genom rättigheten att bestämma så väl om sådana medel skola emottagas, som den lägre eller högre ränta, hvilken med afseende å penninge- och affärsförhållandena, de till insättning ifrågakommande beloppens storlek, medlens beskaffenhet att kunna emotes få längre eller kortare tid af banken disponeras, m. m., kan anses böra lemnas; och

då det nogsamman aktgifvande på nyssnämnda förhållanden och omständigheter, som erfordras för att kunna rätt bestämma den ränta, som i hvarje fall må böra lemnas utan att tillskynda banken någon förlust eller utöfva något menligt inflytande på utlåningsräntans af förhållandena inom penningemarknaden betingade storlek, tvifvelsutan bör med största sakkännedom och erfarenhet samt på det för såväl Riksbanken som den allmänna rörelsen ändamålsenligaste sätt kunna fullgöras af och räntans bestämmande således äfven böra uppdragas åt de förtroendemän, hvilka af Riksdagen utses att sköta och handhafva en statsinstitution, hvars verksamhet i främsta rummet afser att upprätthålla penningvärdet inom landet, jemte befordran af handels och alla nyttiga näringars uppkomst och förkofran,

anser Utskottet, förvissadt att Riksdagens fullmäktige i Riksbanken vid handhafvandet af de till upp- och afskrifningsrörelsen hörande angelägenheter icke underlåta att taga behörig hänsyn till de förhållanden, som må befinnas för så väl Riksbanken som den allmänna rörelsen ändamålsenligast, de i nu varande reglemente för Riksbanken lemnade, med ofvanberörda af Utskottet anförda förhållanden öfverensstämmande stadganden i afseende å Riksbankens upp- och afskrifningsrörelse kunna

och böra tills vidare och intilldess förhållandena kunna göra användandet af denna rörelsegren för Riksbanken obehöflig, bibehållas, hvadan Utskottet lika med fullmäktige, som blifvit af Utskottet i ärendet hörde, hemställer,

1:o

att motionärens förslag i nu omhandlade del för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande härefter motionärens yrkande, att Riksbanken icke må taga afgift för folioräkning, hafva fullmäktige uti häröfver afgifvet yttrande anført, det fullmäktige gerna medgäfvade att denna afgift icke kan sägas vara af någon särdeles vikt för Riksbankens finanser, men att fullmäktige ansågo den samma hafva sitt berättigande såsom en skälig, om ock ringa ersättning för det arbete, som med dessa räkningar är förenadt samt såsom angifvande den rätta synpunkten för folioräkningsrörelsen, hvilken vore att i förvar emottaga andras medel; erinrande fullmäktige hurusom »de många och stora fördelar» Riksbanken, enligt motionärens förmenande, skulle af dessa räkningar hemta, icke förefunnes då, såsom bekant är, Riksbanken af reglementet är förhindrad att i sin rörelse använda de på folioräkning insatta medlen, medan den af samma medel har det besvär och det afventyr, som förvarande af andras medel kan medföra.

Med instämmande i detta fullmäktiges yttrande hemställer Utskottet,

2:o

att detta motionärens förslag må lemnas utan afseende.

Vidkommande slutligen motionärens sista yrkande »att det skall stå en hvar fritt att hos Riksbanken öppna folioräkning», får Utskottet endast erinra derom, att § 20 i gällande bankoreglemente uttryckligen medgifver en hvar, som sådant önskar, att i Riksbanken öppna sådan räkning, hvadan Utskottet hemställer,

3:o

att detta motionärens förslag icke må föranleda någon åtgärd.

Stockholm den 15 Mars 1880.

På Utskottets vägnar:

J. J. EKMAN.

Reservation:

af Herr *Strokirch* emot Utskottets beslut att icke tillstyrka det väckta förslaget om borttagande af folioafgift utaf dem, som önska hos Riksbanken öppna folioräkning.
